



Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 6. Utrùm aliquid ex iis quæ ad rectè interpretandas Scripturas,
earumvè interpretationes emendandas, necessaria sunt, desideratum sit
in S. Hieronymo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

pera, & quidem ferè ubique, saltem quoad verba, a vulgata nostra psalterio diversum.

R. quarto. Reliquas omnes veteris testamenti partes in vulgata nostra editione latina habemus ex translatione ab Hieronymo ex hebræo facta.

Prob. Ex S. Gregorio, qui lib. 22. expositionis moralis in Job c. 23. interpretans hæc verba, *Mutatus es mihi in crudelem, & in duritia manus tue adversaris mihi*, hæc scribit; *Longè ab hac sententia vetusta translatio dissonat, quia quod in ea de Deo dicitur, hoc in illa de adversariis ac persecutoribus memoratur. Sed tamen quia hæc nova translatio ex hebræo nobis arabicoque eloquio cuncta verius transfundisse perhibetur, credendum est quidquid in ea dicitur: & oportet, ut verba illius nostra expositio subtiliter rimetur.* De hac utraque translatione sic locutus fuerat in sua ad Leandrum episcopum præfatione c. 5. *Novam translationem dissero, sed ut comprobationis causa exigit: nunc novam, nunc veterem per testimonia assumo: ut quia sedes Apostolica, cui auctore Deo præsidet, utraque utitur, mei quoque labor studii ex utraque fulciatur.*

Magni igitur Gregorii tempore, Ecclesia Romana duplici veteris testamenti translatione utebatur, quarum una erat ex hebræo, & vocabatur nova: altera verò erat ex græco, & vetus, ex eo quod alia longè antiquior esset, nuncupabatur. Utraque autem sic utebatur Ecclesia Romana, ut novam veteri longè anteponebat, eò quod cuncta verius transfundisse constanter perhiberetur. Ergo prius incredibile est, quod nova post Gregorii tempora neglecta fuerit, & vetus hæc servata; sed firmissimè tenendum est, veterem neglectam fuisse, & tandem excidisse; novam verò retentam & servatam. Unde

Sic breviter argumentor. In vulgata nostra editione habemus novam illam veteris testamenti ex hebræo translationem, qua Gregorii Magni tempore utebatur Ecclesia Romana, & quæ alteri quæ dicebatur vetus, longè anteponebatur, eo quod perhiberetur cuncta verius transfundisse. Atqui nova illa veteris Testamenti ex hebræo translatio alia esse non potest, quàm Hieronymiana. Ergo, &c. Prob. min. Nam 1. S. Hieronymus vetus Testamentum transtulit ex hebræo in latinum. 2. Nullum id post eum tentasse, in confesso est apud omnes. 3. Quod etiam nullus ante eum id fecerit, aperte colligitur ex ejus in veteris Testamenti libros præfationibus, ex quibus liquet ei ab æmulis crimini datum esse, quod vetus Testamentum ex hebræo in latinum sermonem vertendum suscepisset: quod facere ausi profecto non essent, si alius ei in scripturis ex hebræo in latinum transferendis prævisisset.

Præterea contra obrectatores suos, cum publicè lacerantes, quasi lxx. interpretes damnaret, ejusque interpretationem ut illorum reprehensionem criminantes, nunquam se defendit factò alterius, qui hebræum textum latinum reddiderit, sed exemplo Origenis, præf. in libros regum, qui in editione Septuaginta, Theodotionis editionem miscuit, astericis designans, quæ minus fuerant, & virgulis quæ ex superfluo videbantur apposita. Sic enim statim prosequitur: *Si igitur aliis licuit non tenere quod semel susceperunt, & post septuaginta cellulas, quæ vulgo sine auctore jactantur, singulas cellulas aperuere, hocque in Ecclesiis legitur, quod Septuaginta nescierunt; cur me non suscipiant latini mei, qui inviolata editione veteri, ita novam condidi ut laborem meum Hebrais, quod his majus est, Apostolis auctoribus comprobem?*

Item defendit se exemplo Aquilæ, Symmachi & Theodotionis, qui hebræum textum græcum fecerunt, nec tamen ideo reprehenduntur, sed e contra recipiuntur, & leguntur à Græcis. Quod si apud Græcos, inquit præf. 1. in lib. Job. post Septuaginta editionem, jam Christi Evangelio coruscante, Judæus Aquila, & Symmachus ac Theodotio judæizantes hæretici, sunt recepti, qui multa mysteria Salvatoris subdola interpretatione celarunt, & tamen in egyptiis habentur apud Ecclesias, & explanantur ab ecclesi-

asticis viris: quanto magis ergo christianus, & de parentibus christianis natus, & vexillum crucis in mea fronte portans... vel à fastidiosis, vel à malignis lektoribus non debeo reprobari. Cum autem sic semper ad Græcos, nunquam ad Latinos recurrit, ut excuset quod post græcam lxx. interpretum versionem, ipse latinam ausus sit aggredi, manifestè significat ante ipsum ex Latinis neminem fuisse, qui idem molitus fuerit. Sed

Confirmatur resp. 1. In codicibus nostris habemus præfationes omnes, ab Hieronymo libris, quos ex hebræo in latinum vertit, præfixas. Ergo habemus etiam ipsos libros ex hebræo in latinum ab Hieronymo versos: quod enim hæcenus permanferint præfatiuncula, quas editioni suæ ex hebræo præfixit Hieronymus; ipsa verò editio exciderit; adeoque quod neglecto opere, præfatiuncula studiosè hæcenus conservatæ fuerint, credibile non est.

2. Hieronymus in sua ad Pammachium de optimo genere interpretandi epistola, loca multa asserta se aliter, quàm à lxx. interpretibus translata, quæ in nostra vulgata habemus, ut ille transtulit. Item in traditionibus hebraicis in Genesim loca quæ aliter, quàm à lxx. interpretibus translata fuerunt, transferri debuisse notat, in vulgata nostra editione sunt, ut ea docet esse transferenda. Item loca multa, quæ præf. in Pentateuchum dicit esse in hebræo, & à se in editione sua translata, sed in lxx. interpretum editione, & ejus latina versione non haberi, vulgata nostra legimus iis in libris, in quibus ea ponit. Item in libris Hester & Danielis, quos habemus in vulgata nostra, sunt annotatiuncula Hieronymi asserentis se plena fide expressisse eaque in hebræo habentur; & admonentis modò, reliqua se scripta reperisse in editione vulgata, quæ græcum lingua & litteris continetur; modò, reliqua se Theodotionis editione transtulisse.

3. In vulgata nostra editione habemus libros omnium Prophetarum ex hebræo, quos exposuit S. Hieronymus, adeoque quos ipse ex hebræo vertit: quod enim versionem alterius, quàm propriam, maluerit exponere, dici non potest. Præterea satis superque constat, neminem ante eum scripturas ex hebræo transtulisse. Item in vulgata nostra habemus Hieronymianam Ecclesiastis versionem ex hebræo: habemus enim Ecclesiastis versionem, quam Hieronymus in suo in librum hunc commentario in sinistra columna descripsit. Hanc autem interpretationem à Septuaginta diversam, ex hebræo & ab Hieronymo factam esse aperte colligitur ex eo quod eam in commentario suo descripsit, & in præfatiuncula commentario præfixa, Ecclesiastis librum à se ex hebræo admonere esse translatum. At si in vulgata nostra habemus libros illos omnes ex editione ab Hieronymo facta ex hebræo, alios quoque ex eadem editione nos habere, cui dubium esse potest?

ARTICULUS VI.

Utrum aliquid ex iis que ad rectè interpretandas scripturas, earumve interpretationes emendandas, necessaria sunt, de sacratum sit in S. Hieronymo.

RESPONSIO.

IN S. Hieronymo eximio fuere ea omnia, quæ ad scripturas in rectè interpretandas, earumve interpretationes emendandas necessaria sunt.

Prob. Nam 1. habuit exemplaria tum hebraica tum græca emendatissima. 2. Peritissimus fuit trium linguarum, hebraicæ, græcæ & latinæ. 3. Maximam tum in vertendo, tum in emendando diligentiam, maximumque laborem adhibuit. 4. Tanta, quanta desiderari poterat, tum in vertendo, tum in emendando, fidelitate usus est. 5. Ingenio præstantissimus, & scientiis tam divinis, quàm humanis, instructissimus fuit. Ergo, &c.

Prob. 1. pars ant. authoritate S. Augustini, & ipsiusmet S. Hieronymi. Sic enim loquitur S. Augustinus lib. 2.

lib. 2. de doctrin. christ. c. 15. *Libros novi Testamenti, si quid in latinis varietatibus titubet, græcis cedere oportere non dubium est, & maxime qui apud Ecclesias doctiores & diligentiores reperuntur.* Et c. 11. *Latine quidem lingua homines... duabus aliis ad scripturarum divinarum cognitionem opus habent, hebraea scilicet & græca, ut ad exemplaria præcedentia recurratur, si quam dubitationem attulerit latinorum interpretum infinita varietas.*

Similia scribit S. Hieronymus in sua ad Suniam & Fretellam epistola. Sicut autem, inquit, in novo Testamento, si quando apud Latinos quaestio exoritur, & est inter exemplaria varietas, recurrimus ad fontem græci sermonis, quo novum scriptum est instrumentum: ita in veteri Testamento, si quando inter Græcos Latinosque diversitas est, ad hebraicam recurrimus veritatem, ut quidquid de fonte proficiatur, hoc quaramus in rivulis. Cum autem Hieronymus & Augustinus simpliciter dicunt, in dubiis consulendos esse ipsos fontes hebræos & græcos, manifestè supponunt & significant tunc temporis copiam fuisse exemplarium hebræorum veteris, & græcorum novi Testamenti, quæ pura essent atque integra: non enim dicerent esse recurrendum ad exemplaria, quæ vel leviter suspicarentur esse corrupta & adulterata.

Prob. 2. pars ant. ex S. Augustino lib. 18. de civ. c. 43. ubi sic ait: *Quamvis non desuerit temporibus nostris presbyter Hieronymus homo doctissimus, & omnium trium linguarum peritus, qui non ex græco, sed ex hebræo in latinum eloquium easdem scripturas converterit. Sed ejus tantum literarum laborem quamvis Judæi fateantur esse veracem; septuaginta vero interpretes in multis errasse contendunt: tamen, &c.* Et ex S. Isidoro, lib. 6. originum, cap. 4. Presbyter, quæque Hieronymus, inquit, trium linguarum peritus, ex hebræo in latinum eloquium easdem scripturas converterit, eloquenterque transpudit, ejus interpretatio merito cæteris antefertur: nam est & verborum tenacior, & perspicuitate sententiæ clarior.

Præterea quanta fuerit in Hieronymo peritia linguæ hebraicæ, probat eorum ipsi Judæorum judicium, qui illius, quamvis hominis christiani, interpretatio nem ex hebræo, lxx. interpretum versioni unanimiter anteposuerunt, ut patet ex Augustino loco citato. Quanta fuerit in Hieronymo peritia linguæ græcæ, probat plausus, quo statim in Ecclesia latina recepta fuit correctio novi Testamenti, ab eo facta ex fontium græcorum collatione. Quanta denique in Hieronymo peritia fuerit linguæ latinæ, probat in scriptis ejus omnibus eloquii puritas & elegantia. Unde singularis admodum modestia est, quod de se ipso ait præfat. in Eldam: *Hebrææ linguæ saltem parvam habemus scientiam, & latinus nobis utitur, quæ sermo non deest.*

Prob. 3. pars ant. I. ex S. Augustino epist. 19. ad Hieronymum, ubi sic eum alloquitur: *Majus aliquid expeto à benignitate virium tuarum prudentiaque tam docta, & otiosa, annosa, studiosa, ingeniosa diligentia.* Quibus verbis mirum in modum commendat Hieronymi, non modò prudentiam & doctrinam, sed etiam diligentiam, & laboris tolerantiam. Vocat autem diligentiam ejus otiosam, hoc est, minime impeditam per curas, quibus solent distrahi in sæculo, qui rebus temporalibus addicti sunt, aut in Ecclesia, qui aliis præfunt.

2. Ex ipomet Hieronymo epist. 4. quæ est ad Rusticum monachum, & in qua quantis sudoribus linguam hebraicam didicerit, eleganter describit his verbis: *Cuidam fratri, qui ex Hebræis crediderat, me in disciplinam dedi; ut post Quintiliani acmina, Ciceronis fluxus, gravitatemque Frontonis, & lenitatem Plinii, alphabetum discerem, & stridentia anhelantiaque verba meditarer. Quid ibi laboris insumpserim, quid sustinuerim difficultatis, quoties desperaverim, quotiesque cessaverim, & contentione discendi rursus inceperim; testis est conscientia mea, qui passus sum, quam eorum qui mecum duxerunt vitam. At si tantum laboris ac diligentia tam*

Simonnet Theol. Tom. II.

constanter insumpsit in addiscenda lingua hebraica, quis ambiget eum fuisse diligentissimum, nullique labori pepercisse in interpretandis scripturis hebraicis, præsertim cum ad summam diligentiam eum extimularent rei gravitas, verbi divini reverentia, christianæ religionis utilitas, & æmulatorum atque invidorum caninis eum, ut ipse ait, dentibus rodentium rabies? Solent enim invidorum dicteria hominis studium accendere, eumque ad ea quæ facit, attentius diligentiusque facienda urgere atque compellere.

Prob. 4. pars ant. Nam maximam ejus in interpretando, interpretatione vel emendando fidem & probitatem probat sanctitas eximia, ob quam ab Ecclesia univèrsa in Beatorum, quibus cultum publicum exhibet, catalogum relatus est; veritatis ac religionis amor, quem spirant ejus opera; doctrinæ sinceritas, cum nullius unquam erroris suspitione laboraverit, sed semper hæreticorum capitalis extiterit hostis; & securitas quædam, qua in versionis suæ ex hebræo veritate probanda, non semel ad Rabbinos, Christiani nominis hostes infensissimos, provocavit, quod certum fuit bonæ conscientia testimonium. Adde, quod magnum est non modò diligentia, sed etiam sinceritatis argumentum, aliqua quæ in versione sua poluerat, reprehendit postea, atque emendavit.

Quintam denique partem ant. evidenter probant sancti Doctoris opera, in quibus & eximia vis ingenii, & summa eruditio, atque rerum pene omnium, tum prophanarum, tum divinarum noticia elucet. Sed Erasimum, in S. Hieronymi operibus veratissimum, cujus testimonium novatoribus suspectum esse non debet, audiamus de S. Doctoris laudibus differentem in sua ad Guillelmum Cantuariensem nuncupatoria epistola.

Cæterorum quidem, inquit, alios alia commendant dotes. In hoc uno eximium fuit, quidquid in aliis per partes miramur. Et cum in singulis egregium esse, magnum sit & rarum; sic excellit in omnibus, ut longè præcurrat in singulis, si illum cum cæteris conferas; sin ipsum secum componas, in nullo præmineat: tanta est rerum omnium summarum temperatura! Et enim si nature felicitatem expendas, quid illius ingenio, vel ardentius ad discendum, vel acius ad judicandum, vel fecundius ad inveniendum?

Sin doctrinam exigas, quæso te, quem habet eruditissima Græcia sic absolutum in omni doctrina genere, ut cum Hieronymo sic committendus? Quis unquam pari felicitate omnes toties eruditionis partes conjunxit & absolvit? Quis unquam in tot linguis antecelluit unus? Cui tanta historiarum, tanta Geographia, tanta Antiquitatis noticia contigit unquam? Quis unquam sacrarum ac prophanarum omnium litterarum & paræm & absolutam scientiam est affectus.

Sin memoriam examines, quis author seu vetus seu novus, quem ille non in promptu habuerit? Quis angulus divinae scripture, quid tam abditum, quid tam varium, quod ille non velut in momento habuerit?

Sin industriam, quis unquam tantum aut evoluit, aut scripsit voluminum? Quis sic universam divinam scripturam edidit, imbibit, concoxit, versavit, meditatus est? Quis æquè sudavit in omni doctrina genere?

Jam si morum sanctitatem spectes, quis Christum spirat vividius? Quis docuit ardentius? Denique quis eum vita magis expressit? Poterat hic unus pro cunctis sufficere. Latinis, vel ad vita pietatem, vel ad theologicæ rei cognitionem, si modo integer & incolumis extaret. Hoc autem B. Hieronymi encomio, quod ex Erasmi ca'mo expressit veritas, dotes ad absolutissimum interpretem sufficientissimas, comprehendendi nemo non videt.

Obj. 1. Si tantam trium linguarum, hebraicæ, græcæ, & latinæ peritiam habuit Hieronymus, quare tot solæca, barbara, impolita, illatina reperiuntur in vulgata nostra editione, cujus Hieronymus partim author, partim emendator fuit? Quod plurima ejusmodi menda sint in vulgata nostra editione, observarunt & probarunt novatores multi.

X

R. I.

R.1. Novatores imitari gentiles, qui, ut Patres restantur, libros nostros sacros irridebant, eò quòd in illis sermo incultus esset & impolitus, imò & solæcismis arque barbarismis inquinatus esset, eoque nomine christianos contemnebant.

R.2. Multa in vulgata nostra editione tanquam solæcismos & barbarismos perperam reprehendi ab aliquibus novatoribus; cum sint optima & maximè latina. Quòd si qui tamen in vulgata nostra editione sunt solæcismi & barbarismi, immeritò imputantur B. Hieronymo; sed vel irreperunt negligentia, aut imperitia librorum: vel in libris quos emendavit B. Hieronymus, ab eo manere permitti sunt graves ob causas, ob quas etiam post B. Hieronymi tempora illos manere permisit Ecclesia.

Addo solæcismos & barbarismos illos, si qui reperiuntur in vulgata nostra editione, non obstat, quin summa in suo genere eloquentia polleat, & mirabilem ad permovendos animos habeat energiam. Compertam atque calamitratam sermonis novitatem præoptent novatores, sectentur dictionum flores & lenocinia: orationis gravitas, perspicuitas, simplicitas, & quadam cum majestate conjuncta antiquitas, inculta licet, ut videtur novatoribus, & impolita, quas dotes in vulgata nostra editione agnoscit, quisquis æquus rerum æstimator est, nobis sufficiunt.

Obj.2. Si tantam hebraicæ linguæ peritiam habuit, quare vulgata nostra editio tam sæpe dissentit ab hebræo textu?

R.1. Vulgatam nostram editionem in aliquibus specierentis dissentire, hoc est, quibusdam videri quòd dissentiat ab hebræo; vel quia, un observat Serrarius noster, sæpe hebræarum vocum significatio multiplex est, & unus unam significationem eligit, alius verò aliam; vel quia interdum unius vocis hebraicæ significationes omnes unus aliquis locus admittit, vel quia vis & usus vocis latinæ non sunt satis perspecta, & ita malè putatur vocem latinam non satis assequi & exprimere vim vocis hebraicæ; vel quia hebraicarum vocum vis non est satis cognita, eò quòd de illa consuluntur recentiores hebræi, seu hebræoli, eorumque judicio, dictionariis, & commentariis fides habetur. Hebræis autem recentioribus plurimarum vocum hebraicarum significationem obscuram aut etiam ignotam esse docent eruditi multi. Multis igitur & variis de causis fieri potest, ut quibusdam Hieronymi translatio videatur ab hebræo discrepare in aliquibus, in quibus re ipsa non discrepat, sed cum illo consentit.

R.2. Cum utriusque linguæ peritis, vulgatam nostram editionem in aliquibus ab hebræo dissentire, nec inde sequi, quòd Hieronymus aliquando malè vertit; Ratio est, quia textus hebræus, qualis nunc extat, non est purus & integer: quare dico textum hebræum iis in locis, in quibus ab eo dissentit vulgata nostra corruptum esse, & Hieronymum habuisse meliora & correctiora exemplaria, quibus planè consona fuit ejus interpretatio, quæ proinde iis etiam in locis, in quibus à textu hebræo, qualem nunc habemus, discrepat, originali scripturæ concors est.

Porro textus hebræus in aliquibus locis vitiatum est, vel oscitantia aut incitia librorum: quod facile contingere potuit propter maximam plurimarum litterarum hebraicarum in figura similitudinem; unde maximè pronum est unam litteram pro altera, & ita unam vocem pro altera voce exscribere; nec in libris hebraicis exscribendis errata omnia vitari possunt sine magna diligentia & linguæ peritia; vel imperitia, aut malitia Massoretharum; si verum est, quòd multi docent eruditi, Massorethas textui hebræo puncta & interpunctiones non nisi post Hieronymi mortem addidisse; nam sine absolutissima linguæ hebraicæ scientia, facile potuerunt aliquando in punctis & interpunctionibus addendis errare, non bene legendo; & cum absolutissima linguæ hebraicæ scientia, potuerunt ex pluribus ejusdem loci lectionibus eam antepone, quæ falsis eorum præjudiciis magis faveret.

XX

DISPUTATIO III.

De authentia veteris & vulgate editionis latine.

NOta. Authentia græcè idem est, quod authoritas latinè. Unde editionem aliquam authenticam esse, & authoritatem habere, unum & idem sunt; & quia editio aliqua eætenus authoritatem habet, quatenus fidem meretur; unum & idem sunt editionem aliquam authenticam esse, & fidem mereri.

Nota iterum. Authentia editionis seu versionis (editionis enim nomine hic versionem alicujus scripturæ originalis intelligimus) duplex distinguenda est, intrinseca scilicet & extrinseca. Authentia intrinseca est versionis conformitas cum scriptura originali quoad res & sententias ab hujus scripturæ autore expressas. Authentia extrinseca, qualem hic intelligimus, est legitima & infallibilis declaratio conformitatis, quam habet versio cum scriptura originali.

Nota 3. Authentia intrinseca potest esse sine extrinseca, & non vicissim; nam versio aliqua potest esse conformis scripturæ originali, nec tamen ut talis declarari per legitimam & infallibilem authoritatem. At declaratio conformitatis cum scriptura originali, facta per authoritatem infallibilem, cadere non potest nisi in versionem verè conformem cum originali scriptura, cujus est interpretatio.

Nota 4. Authentia intrinseca est ab interprete, qui rectè & fideliter scripturam originalem transfert: extrinseca verò non potest esse nisi ab Ecclesia, quæ sola legitimam simul & infallibilem habet authoritatem declarandi versionum conformitatem vel diffinitivam cum scriptura originali. Denique per authentiam intrinsecam versio est authentica quoad se, vel, si vis, simpliciter authentica est, seu apta ad fidem faciendam; per extrinsecam verò est authentica quoad nos, hoc est, certò & infallibiliter nobis innoteat ut scripturæ originali conformis, adeoque fide digna, & authentica.

Nota 5. Vulgatam nostram editionem latinam pro authentica habendam non esse, in eaque innumerabiles errore deprehendi, magno consensu tenent novatores, Lutherani scilicet, Zuingliani, Anabaptistæ & Calvinistæ, cum aliquo tamen inter se dissensu; nam Lutherani volunt Lutheri versionem, & quidem solam, habendam esse pro authentica; reliqui verò nullam esse versionem authenticam, nec ad unam aliquam versionem Ecclesiam esse alligandam contendunt. Sed contra illos vulgatam nostram editionem ut infallibiliter authenticam defendunt Doctores catholici omnes; quamvis de ejus authenticæ latitudine non omnino inter se consentiant.

ARTICULUS I.

Utrum vulgata nostra editio latina habeat authentiam, tum intrinsecam, tum extrinsecam.

RESPONSIO I.

Vulgata nostra editio latina habet authentiam intrinsecam.

Prob. Illa versio est intrinsecè authentica, quæ scripturæ originali conformis est quoad res & sententias à scriptore sacro expressas. Atqui vulgata nostra editio scripturæ originali, cujus est interpretatio, conformis est quoad res & sententias à scriptoribus sacris expressas. Ergo, &c. Major patet ex 2. notabili.

Prob. min. 1. De libris veteris Testamenti, ex hebræo translatis ab Hieronymo, authoritate Gregorii magni, lib. 20. expos. mor. in Job. c. 23. ubi Hieronymi ex hebræo translationem, quam novam vocat, veteri seu Italæ translationi antepone, eò quòd tunc temporis eam cuncta melius transfudisse, constans esset